

Нарешті, бурхливе обговорення за останні два десятиріччя проблеми партнерських відносин між населенням та міліцією, а зараз – поліцією, знайшло своє логічне втілення в ст. 11 закону України «Про Національну поліцію» [1], в якій чітко визначено, що діяльність поліції здійснюється у тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Саме формування партнерських відносин допоможе відродженню втраченої довіри.

Наче для сьогодення викладені принципи роботи англійської поліції Робертом Пілом у 1829 році. Так, наприклад, «ефективність діяльності поліції залежить від підтримки населення, а також від її спроможності зберегти свій авторитет; для завоювання публічного авторитету необхідна добровільна участь населення у справі забезпечення дотримання закону». Цей вислів доцільно втілений у змісті п. 3 ст. 11 Закону [1].

У цьому ж контексті Роберт Піл наголошував: «поліція повинна постійно підтримувати стосунки з населенням, вона являє собою єдину частину населення, що отримує платню за забезпечення порядку на користь всьому суспільству» [2, с. 24]. Тобто, під час виконання своїх службових обов'язків поліцейський як і інші представники держави, – посадова особа, а в інших умовах (в побуті, на відпочинку) він виступає як представник громадянського суспільства, найбільш свідомо його клітина завдяки професійному рівню правосвідомості, загостреному почуттю справедливості, честі і милосердя.

Тому виправданим і логічно узгодженим виглядає зміст п. 2 ст. 12 закону України «Про Національну поліцію», в якій закріплено принцип безперервності у виконанні своїх завдань: «поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня» [1].

Однією зі складових підготовки поліцейського має бути фундаментальне і чітке визначення його світоглядної позиції. За часів СРСР вона розглядалася як ідеологічна підготовка зі специфічним партійним змістом. Сучасність змінила акценти і Закон передбачає політичну нейтральність поліцейського, коли поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадянських об'єднань.

Підґрунтям формування зазначеної позиції буде реалізація світоглядної функції загальної теорії держави і права в підготовці правоохоронців, як ідейної основи уявлень про державу і право та всі пов'язані з ними явища та феномени.

В умовах демократичного, громадянського суспільства такими ідеями є верховенство права, примат прав і свобод людини і громадянина, високий рівень правосвідомості правової культури, законність і правопорядок як основа соціального буття, розбудова правової і соціальної держави.

На підставі цих ідей загальна теорія держави та права орієнтує всіх учасників правових відносин на повагу до прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, неухильне дотримання, виконання і застосування вимог законодавства, взаємну відповідальність особи і держави, постійне підвищення рівня правової культури.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Історія органів внутрішніх справ. Ч. 1. Навчальні матеріали до спецкурсу. Харків, 1999. 154 с.

Одержано 30.10.2017

УДК 159.9

Сергій Павлович ПОНОМАРЬОВ,

кандидат юридичних наук,
докторант Харківського національного університету внутрішніх справ,
співробітник Служби безпеки України

СЕКТОР БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ЗМІСТ

Сто років тому на Харківщині почалася підготовка охоронців правопорядку. З року в рік змінювалися форми та методи навчання, навчальний процес зростав від початкової підготовки правоохоронців та навчання елементарним навичкам до глибоких знань, що відповідають

вимогам сучасного суспільства. Більшою мірою цей процес залежав від розвитку суспільства та завдань протидії злочинності і забезпечення громадського порядку. Сьогодні Україна – правова, демократична та незалежна держава, проте її розвиток не стоїть на місці. З огляду на зміни, що нині відбуваються в нашій державі, якісно нового підходу потребують й деякі правові поняття, які в тій чи іншій мірі характеризують поняття та зміст забезпечення правопорядку, зокрема, такого поняття, як «сектор безпеки».

Питання сектору безпеки частково було розкрито у працях таких вчених, як: О. І. Кузьмука, О. С. Бодрука, М. Ф. Єжеева, В. П. Горбуліна, О. В. Литвиненка, В. В. Сокурєнко, В. К. Горовенка та інших.

Поняття «сектор безпеки» з'явилося на початку 1990-х років, коли стало зрозумілим, що спектр загроз став зміщуватися від суто воєнних до таких, що мають невійськове забарвлення. Головною мотивацією для введення цих понять у наукову термінологію були рекомендації міжпарламентських органів Європи, міжнародних конференцій і семінарів [1].

Досліджуючи поняття, ознаки та зміст сектора безпеки, доцільно звернутися до визначення самого поняття «безпеки» і з'ясувати в чому конкретно воно проявляється. Суспільство являє собою історичну сукупність стосунків між людьми, групами людей, які формуються у процесах їхньої спільної діяльності. Для свого розвитку суспільство потребує всебічного забезпечення, що є системою заходів, пов'язаних із задоволенням його потреб [2, с. 192], тобто суспільство має забезпечити свою безпеку. У системі здійснення головних загальнодержавних заходів, пов'язаних із задоволенням потреб суспільства, важлива роль надається саме забезпеченню безпеки. Існує декілька ознак, що характеризують поняття «безпека», а саме: а) нормативно-правові (відсутність ризику, загроз і небезпек); б) технічні правила захищеності (відповідність технічним нормам, правам, параметрам); в) дотримання певного стану безпеки конкретної діяльності (авіаційна безпека, безпека дорожнього руху, безпека мореплавства, радіаційна безпека тощо); г) інформаційна безпека (захищеність інформації); г) правова безпека, особиста, суспільна, державна (особистості, суспільства, держави).

В Україні певний поштовх до офіційного вживання цього поняття дала програма заходів з забезпечення національної безпеки відома як Стратегія національної безпеки України. Поняття «сектор безпеки» дедалі набуває більш широкого вжитку, зокрема, в редакції Стратегії національної безпеки України 2012 року [3]. Так, виходячи з положень стратегії, поняття «сектор безпеки» можна тлумачити як систему органів та їх діяльність, які відповідають за забезпечення безпеки та оборони держави. На сьогодні це єдине нормативно-правове визначення цього поняття.

Зміст і сутність поняття «сектору безпеки» та необхідність вдосконалення та закріплення більш якісного нормативного поняття «сектору безпеки» є особливо актуальним в сучасних умовах міжнародної правоохоронної діяльності.

Так, Д. Шерр, характеризуючи сектор безпеки НАТО, зауважував, що до його складу включаються збройні сили, служби безпеки, поліція у формі або в цивільному, жандармерія, органи служби розвідки, прикордонні служби, служби зовнішньої розвідки, а також інші озброєні формування, які працюють на державу, поряд з нею або пов'язані з нею. Досить яскраво Д. Шерр сформулював думку про складність поняття безпеки: це одночасно кінцевий результат, відчуття, стимул та ціль [4].

Згідно нормативно-правових актів сектор безпеки має притаманні йому характерні структурні елементи: об'єкт (воєнна, державна, екологічна безпека тощо), суб'єкти забезпечення воєнної безпеки; об'єктивну сторону (межі повноважень, функцій і завдань) та суб'єктивну сторону (загрози).

Взагалі критерієм безпеки в державі є безпека суспільства у всіх сферах її діяльності. Тому сутність сектору безпеки полягає у злагодженій діяльності всіх його елементів. При цьому вносячи зміни до будь-якого елементу сектора безпеки необхідно приймати до уваги стан законодавства з питань протидії злочинності в державі, економічний, соціальний розвиток, та інші фактори, що обумовлюють такі зміни.

Враховуючи міжнародний досвід, спираючись на розробки вітчизняних та іноземних науковців, автором пропонується таке його робоче визначення: сектор безпеки України – це сукупність державних органів та організацій, які покликані гарантувати безпеку особи, суспільства та держави. Відповідно до головних видів безпеки, які дістали поширення в нашій державі, пропонується розрізняти такі основні елементи сектора безпеки: 1) особиста безпека

громадян, громадський порядок тощо – забезпечують правоохоронні органи; 2) державна безпека – забезпечують спецслужби; 3) військова безпека – забезпечує військова організація України; 4) інші: економічна, соціальна, екологічна, політична безпека. Кожен із цих видів потребують свого окремого дослідження, проте всі вони об'єднуються під єдиним поняттям «сектор безпеки».

Необхідно, що проблеми і завдання формування та розвитку сектора безпеки України за сучасних безпекових умов дедалі актуалізуються і потребують своєчасного їх вирішення як у науковому, так і законодавчому плані. Для цього необхідно не тільки вдосконалити понятійно-категорійний апарат, а й законодавчо закріпити і визначити цей сектор безпеки як складову підсистему системи національної безпеки, його ознаки, склад та структуру, механізм його функціонування в мирний час та особливий період, а також стратегічне керівництво ним, його завдання і порядок взаємодії та застосування у передбачених законом випадках тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Кузьмук О. І. Від Воєнної організації до Сектора безпеки і оборони України. *Наука і оборона*. 2012. № 4. С. 12–21.
2. Юридическая энциклопедия. Т. 1. Киев : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1998. 669 с.
3. Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» : увед. в дію указом Президента України від 08.06.2012 № 389/2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389/2012> (дата звернення: 07.07.2017).
4. Шерр Д. Реформа сектора безпеки в Україні: західний погляд // Освітні аспекти реалізації Цільового плану Україна – НАТО 2004 в структурах сектору безпеки держави : матеріали та док. міжнар. семінару, 17–18 листоп. 2004 р. Дніпропетровськ, 2004. С. 28–32.

Одержано 08.11.2017

УДК 159.9.072:351.74

Яна Сергіївна ПОСОХОВА,

кандидат психологічних наук,

старший викладач кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3374-3930>

ЗДАТНІСТЬ ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК ФАКТОР УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТОРІВ ТА ДИСПЕТЧЕРІВ СЛУЖБИ «102» НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Необхідність вдосконалення професійної підготовки кадрів для Національної поліції України потребує деталізації вимог до рівня їх готовності ефективно виконувати професійні обов'язки, а також обумовлює необхідність формування та розвиток особистісних та ділових якостей особистості поліцейського. Психологічна підготовка працівників відділів «102» управлінь інформаційної підтримки та координації поліції «102» Головних управлінь Національної поліції України не є виключенням (далі – УІПКП «102» ГУ НПУ). Успішне виконання професійної діяльності операторами та диспетчерами служби «102» напряду залежить від їх психологічної підготовки, яка передбачає комплексне використання можливостей психологічної науки, її засобів, методів і технологій в професійній діяльності поліцейських. В умовах вдосконалення правоохоронної системи України та зростання психологічного навантаження на працівників поліції процес професійної підготовки особового складу зосереджений на впровадженні інноваційних моделей навчання, які спрямовані на імітацію реальної діяльності під час навчальних занять.

Ми вважаємо, що одним з пріоритетних чинників ефективної професійної діяльності операторів та диспетчерів служби «102» виступає здатність до прогнозування, яка спрямована на активізацію їх аналітичної та розумової активності, оптимізацію готовності до ризику та здатності прогнозувати результати своєї діяльності, що в свою чергу, впливає на розвиток